

Република Србија
ВРХОВНИ КАСАЦИОНИ СУД
Рев 26/2017
19.01.2017. године
Београд

У ИМЕ НАРОДА

Врховни касациони суд, у већу састављеном од судија: Предрага Трифуновића, председника већа, Јелене Боровац и Звездане Лутовац, чланова већа, у парници тужиље АА из ..., против туженог-противтужиоца ББ из ..., чији је пуномоћник Тајјана Мирковић, адвокат у ... и по противтужби ББ против АА, ради измене одлуке о начину одржавања личних односа, одлучујући о ревизији туженог, изјављеној против пресуде Апелационог суда у Београду број Гж2 681/16 од 14.09.2016. године, у седници већа одржаној 19.01.2017. године, донео је

ПРЕСУДУ

ПРЕИНАЧУЈЕ СЕ пресуда Апелационог суда у Београду број Гж2 681/16 од 14.09.2016. године тако што се одбија жалба тужиље и **ПОТВРЂУЈЕ** пресуда Првог основног суда у Београду број П2 1962/15 од 21.03.2016. године у другом и трећем ставу изреке којим је усвојен противтужбени захтев туженог ББ, па се у потпуности прекида одржавање личних односа млдб. ВВ са мајком АА почев од 21.03.2016. године чиме се мења пресуда Првог основног суда у Београду П2 3621/10 од 11.10.2010. године у ставу другом изреке који се односи на начин одржавања личних односа млдб. ВВ са мајком АА.

ОДБАЦУЈЕ СЕ ревизија туженог као недозвољена у делу који се односи на привремену меру.

Туженом се не досуђују трошкови поступка.

Образложење

Пресудом Првог основног суда у Београду број П2 1962/15 од 21.03.2016. године, је првим ставом изреке одбијен тужбени захтев тужиље АА из ... којим је тражила да се уреди начин одржавања личних односа млдб. ВВ са мајком, тако што би се виђале сваки други петак после школе од 14,00 до 15,00 часова у просторијама Центра за социјални рад у ..., Одељење ..., у присуству стручног радника центра, а без присуства оца млдб. детета ББ као неоснован. Другим ставом изреке је усвојен противтужбени захтев туженог, па се у потпуности прекида одржавање личних односа млдб. ВВ са мајком АА почев од 23.01.2016. године. Трећим ставом изреке је констатовано да се овом пресудом мења пресуда Првог основног суда у Београду П2 2621/10 од 11.10.2010. године у другом ставу изреке који се односи на начин одржавања личних односа млдб. ВВ са мајком АА. Ставовима четири, пет и шест је одређена привремена мера, и њено трајање. Седмим ставом изреке је одбијен предлог

тужиље којим је тражила одређивање привремене мере и осмим ставом изреке је одлучено да свака странка сноси своје трошкове поступка.

Пресудом Апелационог суда у Београду број Гж2 681/16 од 14.09.2016. године, је делимично одбијена као неоснована жалба тужиље и потврђена је пресуда Првог основног суда у Београду број П2 1962/15 од 21.03.2016. године у ставу првом и седмом изреке. Другим ставом изреке је одбијена као неоснована жалба туженог и потврђено је решење о трошковима парничног поступка садржано у осмом ставу изреке првостепене пресуде. Трећим ставом изреке је преиначена пресуда првостепеног суда у ставовима другом, трећем, четвртном, петом и шестом изреке, тако што се одбија као неоснован противтужбени захтев туженог ББ којим је тражио да се у потпуности прекине одржавање личних односа малолетне ВВ са мајком АА почев од 21.03.2016. године на који начин би се променила пресуда Првог основног суда у Београду број П2 3621/10 од 11.10.2010. године у другом ставу изреке који се односи на начин одржавања личних односа малолетне ВВ са мајком АА, као и захтев за одређивање привремене мере којом би се прекинуло у потпуности одржавање личних односа малолетне ВВ са мајком АА почев од 21.03.2016. године као дана одређивања привремене мере, па убудуће, а која привремена мера би остала на снази до правноснажног окончања поступка.

Против првонаснажне пресуде апелационог суда, тужени је изјавио благовремену ревизију због битне повреде одредаба парничног поступка из члана 374. став 1. ЗПП, која је учињена у поступку пред другостепеним судом, због погрешне примене материјалног права, због прекорачења тужбеног захтева учињеног у поступку пред другостепеним судом и због погрешно или непотпуно утврђеног чињеничног стања.

Врховни касациони суд је испитао побијану пресуду на основу члана 408. Закона о парничном поступку ("Службени гласник РС" бр. 72/11, 55/14), који се примењује на основу члана 506. став 2. Закона о парничном поступку, јер је претходна пресуда била укинута 12.08.2015. године, па је нашао да је ревизија туженог делимично основана, а да делимично није дозвољена.

У поступку нису учињене битне повреде одредаба парничног поступка из члана 374. став 2. тачка 2. Закона о парничном поступку на коју повреду Врховни касациони суд пази по службеној дужности. Иако је ревизија изјављена и због битне повреде одредаба парничног поступка наводно учињене пред другостепеним судом у ревизији се не износи конкретно о којој се битној повреди поступка ради.

Према утврђеним чињеницама млдб. ВВ је рођена ... године у Пресудом Првог основног суда у Београду од 11.10.2010. годне млдб. ВВ је поверена оцу ББ на самостално вршење родитељског права, а тужена је обавезана да доприноси дечијем издржавању и одређен је начин виђења млд. ВВ са мајком. Пресудом Првог општинског суда у Београду број П 1194/09 од 21.10.2009. године је одређена мера заштита од насиља у породици и забрањено је ББ да на било који начин даље узнемирава АА. Пресуда је потврђена пресудом Апелационог суда у Београду број Гж2 367/10 од 13.05.2010. године у овом делу. Млдб. ВВ је 13.08.2012. године прегледана на Институту за ... на Клиници за ..., где јој је постављена дијагноза ... (...). Психијатар је констатовао да је млдб. девојчица узраста од ... година на преглед дошла са оцем који је том приликом рекао да је преглед детета препоручен од стране школе, с обзиром на то да су приметили промене у понашању детета након сусрета са мајком. На

психијатријском прегледу је закључено да је девојчица показала страх у вези ситуације виђења са мајком, посебно стрепњу везану за могућа непредвиђена и нежељена догађања током сусрета. Градски центар за социјални рад у ..., Одељење ... је у налазу и мишљењу од 06.07.2012. године закључио да се од 08.05.2009. године одвијало контролисано виђање млдб. ВВ са мајком у присуству оца и стручног радника, с тим што су се лични односи у почетку одвијала сваког петка у месецу, а од октобра месеца 2010. године се одвијају сваког другог петка у месецу, да су се понашања млд. ВВ током ових контаката незнатно, периодично мењала, али суштински протекле три године није дошло до успостављања односа између мајке и ћерке. Малолетна ВВ на сваком контакту окреће леђа мајци, не одговара на њена питања, затвара уши како је не би чула, повремено плаче, љути се, удара ногом у зид или намештај, удара руком о седиште и тражи од оца да прекине контакт. Из налаза и мишљења Градског центра за социјални рад у ..., Одељења ... од 13.02.2013. године је утврђено да је стручни тим центра закључио да је у најбољем интересу млдб. ВВ да се њени контакти са мајком за сада у потпуности прекину, а да се мајка писменим путем обраћа детету, једном месечно, да јој пише о себи, да јој шаље фотографије и друге пригодне материјале, свој број телефона, адресу и све информације од значаја како би девојчица када пожели могла да успостави контакт са њом. Отац би имао обавезу да млдб. ВВ покаже шта је добила, да то отвори и да јој остави на доступно место да би млдб. ВВ могла сама да то погледа када жели. Са млдб. ВВ је више пута обављен разговор у вези са евентуалним виђањем са мајком у Центру за социјални рад уз присуство стручног радника, а без присуства оца, али је млдб. ВВ такву могућност одбијала наводећи да је „ово за њу мучење“, како се плаши и не жели да виђа мајку. Од стране стручног тима центра је процењено да је отпор млдб. детета према мајци индукован очевим ставом, али и чињеницом да је мајка нестала из дететовог живота на веома дуг период (три године), а да није никада понудила било какво објашњење свог поступка. На основу извештаја истог центра од 21.12.2015. године утврђено је да је дошло до минималног помака у контакту млдб. ВВ са мајком, али да се не може рећи да је дошло до успостављања контакта детета са мајком.

Млдб. ВВ је 22.01.2016. године дала изјаву у просторијама Центра за социјални рад – Одељење ... у присуству поступајуће судије, судија поротника и психолога центра и изричито изјавила да не жели да виђа „дотичну госпођу“ (мисли на мајку), те да се њено мишљење у том погледу неће променити. Центар је 19.02.2016. године проценио да су контакти млдб. ВВ са мајком у контролисаним условима нецелисходни, а чињеница да се дете осећа примораним да „издржава нешто што не жели већ веома дуго“ носи са собом ризик везан за развој личности детета и то пре свега на плану емоција и понашања, да није могуће пронаћи модел виђења којим би детету био прихватљив, те да је обзиром на узраст, односно развојну фазу, даљи притисак на дете инсистирање да ради нешто противно њеним жељама процењен као контрапродуктиван и несврхисходан у односу на циљ који је постављен, те да је закључак да је у најбољем интересу млдб. ВВ да се њено виђење са мајком у потпуности прекине.

На основу овако утврђених чињеница првостепени суд је на основу члана 6. став 1, члана 61. став 2. и 266. став 1. Породичног закона Републике Србије и одредби чланова 2, 3. и 9. Конвенције о правима детета одлучио да се у потпуности прекине одржавање личних односа млдб. ВВ са мајком почев од 21.03.2016. године, па је утолико измењена пресуда Првог основног суда у Београду П2 3621/10 од 11.10.2010. године у делу који се односи на начин одржавања личних односа. У образложењу је

навео да је ценио мишљење и налаз Центра за социјални рад, Одељење ... од 19.02.2016. године, да је ценио оно што је млдб. ВВ изјавила у непосредном контакту са судским већем, па је закључио да се млдб. ВВ и поред свих покушаја да у периоду од седам година у присуству стручних радника Центра за социјални рад и оца детета међусобним сусретима између ње и мајке, налази у очигледном грчу јер ови покушаји дуго трају, који су код ње учврстили став да она не жели да виђа мајку коју ословљава речима „она“ или „госпођа“ и одбија сваки контакт са мајком, да је потребно да се обезбеди психичка стабилност и нормалан живот млдб. ВВ без страха и стрепње да ће њена сигурност, безбедност и здравствено стање бити угрожени на било који начин. Ценио је да отпор који млдб. осећа према мајци се манифестује и тиме што и пре и након контакта са њом има психосоматске тегобе, односно осећа мучнину, главобољу и вртоглавицу, а приметне су реакције у виду моторне узнемирености и одсуства. Млдб. ВВ се осећа да је „приморана“ да се виђа са мајком што негативно утиче на њен психофизички развој, јер се налази у периоду адолесценције када има специфичне потребе и реакције на плану емоција и понашања.

Другостепени суд је заузео другачије правно схватање зато што не постоји злоупотреба родитељског права или грубог занемаривања дужности на страни мајке, односно што нису утврђене чињенице које би упућивале на примену члана 81. Породичног закона. Ценио је да тужиља редовно виђа дете по моделу утврђеном судском одлуком, да предузима све у циљу зближавања са дететом и стварања топлог односа и да је због тога не треба лишити оног дела родитељског права који се односи на одржавање контакта са дететом, јер на страни тужиље нема занемаривања родитељске дужности нити несавесног поступања. Оценио је да је у интересу млдб. ВВ да има контакте са мајком па је закључио да је одржавање и даље њихових контаката активним у интересу и млдб. детета и родитеља, а у циљу развијања осећања љубави и пажње између њих.

Врховни касациони суд не прихвата правно становиште другостепеног суда.

Наиме, у конкретном случају не ради се о лишењу родитељског права, нити је првостепени суд одлучивао о родитељском праву већ је одлучивао о праву детета да одржава личне односе са родитељем са којим не живи и како је оценио све околности везане за досадашње одржавање личних односа детета са мајком је донео одлуку којом је контакте ограничио потпуним прекидом на основу члана 61. став 2. Породичног закона.

Чланом 65. став 4. Породичног закона је прописано да дете које је навршило 10 година живота може слободно и непосредно изразити своје мишљење у сваком судском и управном поступку у коме се одлучује о његовим правима. Првостепени суд је након што се судско веће у непосредном контакту и разговору уверило да је препорука Центра за социјални рад, Одељење ... у конкретном случају оправдана, правилно одлучио да се контакти прекину. Млдб. ВВ стара ... година је изразила жељу да не жели да виђа мајку, да све ово за њу предуго траје јер се више од 7 година путем Центра за социјални рад интензивно радило на успостављању контаката детета и мајке, али безуспешно. Када је ВВ ступила у адолесцентно доба њен изражени негативан став према мајци коју тим речима и не ословљава се још више учврстио. Центар је дао мишљење да није могуће пронаћи модел виђења који би детету био прихватљив и с обзиром на њен узгаст, односно развојну фазу, да би даљи притисак на млдб. ВВ

представљало инсистирање да она ради нешто против њене жеље, па је процењено да би тај чин био контрапродуктиван и несврсисходан у односу на циљ који је постављен. Зато је усвојен закључак да је у најбољем интересу млдб. детета да се њено виђење са мајком у потпуности прекине. Правилно просуђује првостепени суд да су разлози који су довели до оваквог односа млдб. ВВ према мајци за сада небитни, јер је битан осећај и психички статус млдб. ВВ. Наиме, стручни тим центра је проценио да је отпор млдб. детета према мајци индукован очевим ставом, али и чињеницом да је мајка нестала из дететовог живота на веома дуг период (око три године), а да није никада понудила било какво објашњење свог поступка. Судска одлука којом се уређује виђење детета са родитељима је промењива и у време доношења се цене околности које постоје у то време. Млдб. ВВ је до сада осећала притисак да је судском пресудом приморана да се виђа са мајком, а не да је то њено право да одржава личне односе са родитељем са који не живи (члан 61. ств 2. Породичног закона). Могуће је да када тог притиска не буде било, када Милица изађе из адолесцентног доба да промени своје мишљење које је у овим околностима и довело до тога да се прекине њен контакт са мајком.

Из наведених разлога Врховни касациони суд је оценио да је ревизија туженог у овом делу основана, па је одлучио као у првом ставу изреке на основу члана 416. став 1. ЗПП.

Ревизија туженог није дозвољена против одлуке о привременој мери па је одлучено као у другом ставу изреке на основу члана 403. став 1., 410. став 2. тачка 5. и 413. ЗПП.

Врховни касациони суд је на основу члана 165. став 2. ЗПП, одлучујући о трошковима целог поступка оценио да је првостепени суд правилно на основу члана 151. Закона о парничном поступку, а у вези са чланом 207. Породичног закона одлучио да свака странка сноси своје трошкове поступка. Без обзира на чињеницу што је тужени успео са ревизијом трошкови ревизијског поступка му се не досуђују на основу наведених чланова Закона.

**Председник већа - судија
Предраг Трифуновић,с.р.**

За тачност отправака
Управитељ писарнице
Марина Антонић